

Микитин Ю.І.

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права, заступник директора навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ БЕЛЬГІЇ

Основи правової політики Бельгії, в тому числі, кримінально-процесуальної політики, закріплені в Конституції Бельгії в редакції від 17 лютого 1994 р. з подальшими змінами і доповненнями [1]. Характерно, що у 1995 р. у ст. 34 Конституції Бельгії було відображено положення, за яким здійснення визначених повноважень може бути покладено договором або законом на установи міжнародного публічного права [2]. Тобто це свідчить про безумовний вплив джерел права ЄС. Більше того європейські «нормативні акти» мають пряму дію в державах-членах.

Принципи кримінально-процесуальної політики Бельгії знайшли своє відображення, зокрема, у ст. 12-15, 146, 148-151, 159 Конституції цієї країни-члена ЄС.

Комплексним джерелом кримінально-процесуальної політики Бельгії є Кримінальний процесуальний кодекс 1808 р. із змінами станом на грудень 2019 р. (далі – КПК Бельгії) [3]. Зазначений нормативно-правовий акт прийнято, коли Бельгія знаходилася у складі Першої Французької імперії [4] як одну із частин кодифікації Наполеона і він залишався чинним протягом періоду її перебування з 1815 р. у складі Об'єднаного королівства Нідерландів [5, с. 119]. Після здобуття незалежності Бельгії у 1831 р., зазначене джерело права зберегло свою чинність і у 1878 р. набуло сучасної назви [6].

Відзначається, що КПК Бельгії є одним із найконсервативніших у Європі [7, с. 6]. До вступу Бельгії в ЄС він, практично, не оновлювався, за винятком 1867 р. [7, с. 6] і 1878 р. [8], однак після підписання Амстердамського договору 1997 р. [9] КПК Бельгії зазнав суттєвих змін, зважаючи на необхідність побудови спільної політики так званого простору свободи, безпеки, правопорядку, і, насамперед, спільної координації в сфері правосуддя, боротьби з тероризмом та організованою злочинністю ЄС. Зокрема, наприклад, за період 2010-2020 рр. до КПК Бельгії було внесено двадцять п'ять змін і доповнень.

Також варто звернути увагу на Судовий кодекс Бельгії від 10 жовтня 1967 р. у редакції 2018 р. [10]. Окремі положення, що відображають особливості бельгійської кримінально-процесуальної політики містяться в Цивільно-процесуальному кодексі 1967 р. та інших законодавчих актах, зокрема, «Про попереднє ув'язнення», «Про пом'якшуючі обставини», «Про захист неповнолітніх» [7, с.6-7].

К. Малліт підкреслює, що на практиці також важливу роль відіграє прецедентне право та «вторинні джерела» [11]. Зокрема, рішення Касаційного Суду Бельгії, які мають керівне значення для судів нижчої ланки [7, с.7].

Отже, джерелами кримінально-процесуальної політики Бельгії є:

- 1) акти ЄС як документи прямої дії;
- 2) Конституція Бельгії в редакції 1994 р.;
- 3) кодифіковані акти – Кримінально-процесуальний кодекс, Судовий кодекс, в окремій частині, Цивільно-процесуальний кодекс;
- 4) інші законодавчі акти у сфері кримінального процесу;
- 5) прецедентне право (як неофіційне джерело).

Аналіз положень Конституції Бельгії дає можливість виокремити наступні принципи кримінально-процесуальної політики цієї країни, закріплені в основному законі:

1) гарантованість особистої свободи. Ніхто не може піддаватися переслідуванню, окрім як в передбачених законом випадках і визначній формі. Крім випадків затримання на місці вчинення злочину, ніхто не може бути заарештований, інакше як в силу мотивованого рішення судді, пред'явленого в момент арешту або не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту затримання (ст. 12);

2) непорушність права на судовий захист. Ніхто не може бути позбавлений проти своєї волі судового захисту, визначеного для особи законом (ст.13);

3) законність. Жодне покарання не може бути встановлено чи застосовано, інакше ніж на підставі закону (ст.14), а будь яке судове рішення має ґрунтуватися на законі (ст. 146);

4) недоторканість житла. Проведення обшуку може відбуватися виключно у передбачених законом випадках і у визначені формі (ст. 15);

5) відкритість судового провадження. Засідання судів є публічні, якщо це не загрожує правопорядку чи дотриманню моральним норм. Рішення про закритий судовий розгляд щодо політичних злочинів і злочинів проти преси може бути прийнято тільки одностайно (ст. 148). Будь

яке судове рішення оголошується у відкритому судовому засіданні (ст. 149);

б) участь народу у здійсненні правосуддя через суд присяжних. Суд присяжних передбачений у всіх кримінальних справах, політичних злочинах і злочинах преси, за винятком деліктів, що пов'язані з расизмом або ксенофобією (ст. 150);

7) незалежність суду і прокуратури при здійсненні своїх повноважень. Судді незалежні при здійсненні своїх судових повноважень. Також прокурор незалежний при проведенні індивідуальних розслідувань і кримінального переслідування незалежно від повноважень профільного міністра здійснювати координацію цього напрямку та надавати обов'язкові вказівки щодо кримінальної політики, в тому числі, стосовно досудового розслідування (ст. 151).

Характерно, що незалежність суду і прокуратури забезпечується через єдину Вищу раду правосуддя. Структурно даний орган складається з двох колегій (франкомовної і голандомовної), які, у свою чергу, на паритетних засадах включають однакову кількість суддів і службовців прокуратури. Тобто Вища рада правосуддя Бельгії є органом, який поширює свої повноваження на відбір, підготовку, частково призначення на посади, організацію функціонування, нагляд за діяльністю, в тому числі, здійснення дисциплінарних проваджень, як щодо суддів, так і прокурорів;

8) преюдиційний принцип. Трибунали і суди застосовують загальні, регіональні, провінційні і місцеві (на рівні комуни) рішення тільки у тому випадку, якщо вони відповідають закону (ст. 159).

Принципи кримінально-процесуальної політики Бельгії деталізовано в КПК цієї країни. У першій частині у розділі 1 містяться загальні положення, які стосуються кримінального процесу цієї країни та відображають її політику у цій сфері [1]. Проте фактично принципи кримінально-процесуальної політики закріплено і в інших розділах КПК Бельгії.

До загальних принципів відносять [12, с. 14-18].

1) законність. Зміст цього принципу передбачає:

– трибунали та суди повинні бути встановлені законом;

– слідчі та прокурорські функції де-факто та де-юре суворо відділені від будь-яких судових функцій у межах однієї і тієї ж кримінальної справи;

– правовий статус та повноваження правоохоронних органів, їх слідчі повноваження в рамках кримінального процесу встановлюються виключно законом;

– тільки законом визначається кримінально-процесуальний статус та можливі заходи, які застосовуються до фізичних та юридичних осіб, а також осіб, які за своїм психічним станом або за віком не можуть бути суб'єктів злочину;

– неможливість розпочати кримінальний процес, якщо діяння не було караним законом (національним/міжнародним) на момент його вчинення;

– заборона зворотної дії закону, якщо це зашкодить обвинуваченому, окрім випадків розслідування, переслідування, судового розгляду та покарання злочинів, які згідно із загальними принципами міжнародного гуманітарного права належать до військових злочинів, геноциду або злочинів проти людства;

2) принцип пріоритету прав людини. Складовими цього принципу є:

– презумпція невинуватості;

– доведеність вини на підставі доказів, наданих під час судового розгляду. Усі сумніви трактуються на користь обвинуваченого;

– право на справедливий і публічний розгляд справи в межах розумного строку незалежним та неупередженим суддею, встановленим законом;

– обвинувачений та жертва мають право бути негайно поінформованим мовою, якою вони розуміють про характер, підстави звинувачення, їхні права; мати достатньо часу та засобів для підготовки свого захисту; захищатись особисто або за допомогою безоплатної чи оплатної юридичної допомоги на власний розсуд; отримати захист адвокат у найкоротший термін з моменту затримання, але не пізніше прийняття юрисдикційного рішення про попереднє ув'язнення або заходи, що впливають на свободу пересування; можливість свідчити або ініціювати допит свідків, а також подавати інші необхідні докази; отримати безкоштовну допомогу перекладача, якщо особа не може розуміти або розмовляти відповідною мовою під час кримінального процесу, а також безкоштовну мовну допомогу для глухих чи німих;

– право на свободу та безпеку. Обмеження чи позбавлення свободи, як виняток, можливе виключно відповідно до належної кримінальної процедури, передбаченої законом (законне затримання після засудження компетентним суддею; законний арешт або затримання постраждалим з метою приводу до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у скоєнні злочину або правопорушення чи наявності обґрунтованої необхідності запобігти вчиненню злочину або втечі після його вчинення);

– право підозрюваного або обвинуваченого мовчати з початку і до закінчення кримінального процесу та неприпустимість застосування примусових заходів для самовикриття або отримання свідчень стосовно інших осіб, причетних до злочинів. Таке мовчання не може бути використано жодним чином проти підозрюваного чи обвинуваченого;

– заарештована/затримана особа має право негайно бути переданою до судді та на судовий розгляд протягом розумного строку або ж на звільнення до судового розгляду з умовою чи без умов, що гарантують її явку до суду;

– право на оскарження судових рішень, у тому числі, винесених під час досудових стадій;

– кожна особа, заарештована, затримана або ув'язнена під час кримінального судочинства має право на повагу до її гідності, визнання її цінності як людини. Забороняється дискримінація за ознаками статі, сексуальної орієнтації, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного, етнічного, соціального походження, а також гарантується належна повагою до релігійних, філософських переконань, культурних традицій та принципів принципів;

– право особи, яка постраждала від незаконно судового рішення під час досудового, судового або після судового розгляду та непропорційного використання влади чи зловживання нею владою під час виконання судового рішення на справедливую компенсацію;

3) принцип справедливого суду, що включає в себе:

– при винесенні вироків у кримінальних справах судді є незалежними та підкоряються закону. Функціональна незалежність суддів, свобода вираження їх поглядів та об'єднань, неупередженість, кваліфікація, відбір і навчання, служба та перебування на посаді регулюються та гарантується законом. Рекомендується дотримуватися дисциплінарного кодексу та застосовувати дисциплінарні заходи передбачені законом за його порушення;

– суддя, який розглядає справу, не повинен брати участі на жодній попередній стадії кримінального процесу;

– недоречне або невиправдане втручання (пряме чи опосередковане) у судову діяльність/процес та/або неналежний вплив приватних чи державних осіб на судові органи заборонено законом;

– відсутність перегляду судових рішень адміністративними органами, за винятком випадків пом'якшення або заміни покарання у встановленому законом порядку;

– держава (місцеві чи національні органи влади) зобов'язана забезпечити достатні ресурси (особисті, матеріальні та фінансові) для надання можливості судовій системі (включаючи їх адміністрацію) належно виконувати свої функції. Вищезгадані органи влади будуть забезпечити прозору та об'єктивну систему відбору, підвищення кваліфікації та навчання на недискримінаційній основі суддів, прокурорів та працівників судових органів;

– прокурор, відповідно до закону, виконує активну роль у кримінальному судочинстві шляхом ініціювання кримінального переслідування, підтримання державного обвинувачення, нагляду за законністю розслідування злочинів та виконанням судових рішень;

– суворе відокремлення прокурорських функцій від судових і гарантування функціональної автономії прокурора;

– судовий імунітет від відповідальності як основа незалежності під час здійснення правосуддя;

– примусові заходи або втручання у здійснення законної адвокатської професії, прямий чи непрямий вплив державних органів влади або інших осіб заборонений, крім випадків прямо передбачених законом;

– суд повинен гарантувати принцип рівності сторін;

– прокурор несе тягар доказування; При виконанні своїх обов'язків, передбачених законодавством, прокуратура захищає суспільні інтереси, діє об'єктивно, належним чином враховує позицію підозрюваного та потерпілого, а також бере до уваги всі обставини, незалежно від їхнього обвинувального чи виправдувального ухилу;

– не допускається повторний розгляд справи, за винятком, якщо це стосується нових фактів щодо події злочину, винного, жертви чи свідка, які не були відомі і могли мати вирішальний вплив на результат справи;

– обов'язок співпрацювати правоохоронних органів, фізичних та юридичних осіб із судовою владою та вчасно надавати запитувану інформацію.

Також існує підхід [7, с.26], згідно якого до загальних принципів відносять наступні:

1) поділ судочинства на два етапи, а саме «встановлення матеріальної істини» та «право на справедливий суд», що фактично передбачає дві основні стадії кримінального процесу Бельгії – досудову, яка характеризується слідчо-розшуковими рисами та судову, яка має змагальний характер;

2) встановлення істини розглядається як основна мета кримінального судочинства. На її досягання спрямовані усі наявні засоби, а учасники процесу, незалежно від стадії, повинні сприяти цьому;

3) принцип публічності, який передбачає широкі повноваження прокурора розпочинати кримінальне переслідування від імені держави. У тому випадку, якщо провадження порушено іншими суб'єктами, то він вправі їх закрити, запропонувати укласти угоду про визнання вини чи мирову угоду. Однак дискреційні повноваження прокурора не передбачають можливості закрити розпочате ним провадження. Це стає прерогативою слідчої палати чи суду першої інстанції [7, с. 26-28];

4) принцип вільного угляду. На слушну думку В. В. Меньшикова угляд полягає у певній самостійності суб'єктів правозастосування щодо вибору засобів і методів для вирішення завдань, поставлених перед ними. Його межі встановлюється законом. Відповідно «вільний угляд» у контексті даного принципу у правовому регулюванні є правовим, бо він обмежується юридичними нормами [13, с. 71]. Даний принцип стосується усіх стадій кримінального провадження;

5) закритість досудового провадження і гласність судового розгляду. Доступ до перебігу досудової стадії є обмеженим для широкого кола осіб і обмежуються його учасниками. За загальними правилом судова стадія є гласною за винятком окремих випадків: існує ризик порушення громадського порядку і моралі; учасником процесу є неповнолітній або душевнохворий обвинувачений. Проте проголошення судового рішення завжди відбувається відкрито.

М. Г. Стойко і А. С. Шагинян окремо виділяють принципи, які пов'язані із доказуванням [7, с.28]. До них можна віднести наступні:

1) принцип вільного вибору (необмеженості) засобів доказування. Характерно, що відсутні визначені правила збирання доказів, а перелік їхніх джерел не є вичерпним;

2) принцип допустимості доказів. Тільки рамково врегульовано вимоги до законності доказів. На основі внутрішнього переконання суд може приймати будь яку обставину як доказ за умови, що він отриманий законно, а обвинуваченому надано можливість його спростувати;

3) презумпція невинуватості. Обвинувачений, не винен до того часу, поки не доказано протилежне. Якщо є сумніву у винуватості обвинуваченого, він повинен бути виправданий. Однак презумпція невинуватості має виняток, якщо злочин, пов'язаний із технічними механізмами (зокрема, це стосується, транспорту). У такому випадку застосовується правило

за яким необхідно спростувати факт, який первинно було встановлено (наприклад, поліцією);

4) обов'язок доказування, який покладено на державного обвинувача – прокурора;

5) привілей (гарантія) проти самозвинувачення. Отримання доказу усупереч цьому принципу унеможлиблює його використання під час кримінального судочинства за рішенням суду;

6) вільна оцінка доказів за внутрішнім переконанням. Встановлення матеріальної істини у справі судом відбувається виключно на основі власної оцінки доказів. При цьому судом оцінюється уся сукупність наявних доказів. Особливу увагу, в контексті цього принципу, заслуговує положення, відповідно до якого суд не зобов'язаний вказувати причини винесення того чи іншого рішення. У той же час судові рішення не може суперечити встановленим фактам чи містити недопустимі докази. На відміну від багатьох країн-членів ЄС, у Бельгії відсутній принцип безпосереднього дослідження доказів судом.

На особливу увагу заслуговує поява нових принципів кримінально-процесуальної політики, відображених у розділі 1 КПК Бельгії, що пов'язані з посиленням інтеграції цієї країни як члена європейського співтовариства. До них слід віднести наступні:

1) імунітет від кримінального переслідування (ст. 1bis КПК Бельгії, зміни від 05.08.2003 р.) [14]. Такий імунітет поширюється на: а) вищих посадових осіб інших держав протягом періоду виконання їхніх функцій (повний імунітет); б) інших осіб, імунітет яких встановлений міжнародним правом чи договорами, стороною яких є Бельгію (повний або частковий імунітет); в) осіб, які запрошені на територію Бельгії відповідно до міжнародного права чи бельгійською владою або міжнародною організацією, створеною в Бельгії і з якою Бельгія уклала угоду про створення її штаб-квартири;

2) підтримки жертв злочинів (ст. 3bis та 5bis КПК Бельгії, зміни від 12.03.1998 р.) [14]. Необхідність побудови комплексних механізмів інформування, допомоги і захисту потерпілих від кримінальних правопорушень за участю різних громадських, муніципальних структур, органів юстиції;

3) право на медіацію (ст. 3ter КПК Бельгії, зміни від 22.06.2005 р.) [14]. Закріплено можливість використання медіації як альтернативи вирішення кримінально-правового конфлікту особами, які безпосередньо зацікавлені в судочинстві, відповідно до встановлених законодавчих положень, пов'язаних з цією процедурою. Також у цій нормі розрива-

ються основні риси бельгійської медіації (активна участь сторін, добровільність, конфіденційність, нейтральність третьої сторони, необхідність дотримання визначеної методології) та її мета (полегшити спілкування та допомогти сторонам домовитись самостійно про умови примирення та відшкодування).

Висновки. Джерелами кримінально-процесуальної політики Бельгії є: 1) акти ЄС як документи прямої дії; 2) Конституція Бельгії в редакції 1994 р.; 3) кодифіковані акти – Кримінально-процесуальний кодекс, Судовий кодекс, в окремій частині, Цивільно-процесуальний кодекс; 4) інші законодавчі акти у сфері кримінального процесу; 5) прецедентне право (як неофіційне джерело).

Принципи кримінально-процесуальної політики Бельгії знайшли своє відображення, зокрема, у ст. 12-15, 146, 148-151, 159 Конституції цієї країни-члена ЄС. Аналіз їхніх положень дає можливість виокремити наступні принципи кримінально-процесуальної політики цієї країни, закріплені в основному законі: 1) гарантованість особистої свободи; 2) непорушність права на судовий захист; 3) законність; 4) недоторканість житла; 5) відкритість судового провадження; 6) участь народу у здійсненні правосуддя через суд присяжних; 7) незалежність суду і прокуратури при здійсненні своїх повноважень; 8) преюдиційний принцип.

Принципи кримінально-процесуальної політики Бельгії деталізовано в КПК цієї країни. У першу чергу у розділі 1 містяться загальні положення, які стосуються кримінального процесу цієї країни та відображають її політику у цій сфері. Проте фактично принципи кримінально-процесуальної політики закріплено і в інших розділах КПК Бельгії.

Існує декілька обґрунтованих і слушних підходів до визначення загальних принципів кримінально-процесуальної політики, відображених у КПК Бельгії. Так, до загальних принципів відносять: 1) законність; 2) принцип пріоритету прав людини; 3) принцип справедливого суду. Інша, дещо розгорнутіша класифікація, згідно якої до загальних принципів відносять наступні: 1) поділ судочинства на два етапи («встановлення матеріальної істини» та «право на справедливий суд»); 2) встановлення істини розглядається як основна мета кримінального судочинства; 3) принцип публічності; 4) принцип вільного угляду; 5) закритість досудового провадження і гласність судового розгляду. У межах цього підходу окремо, виділяють принципи, які пов'язані із доказуванням: 1) принцип вільного вибору (необмеженості) засобів доказування; 2) принцип допустимості доказів; 3) презумпція невинуватості; 4) обов'язок доказування, який покладено на державного обвинувача – прокурора; 5) привілей (га-

рантія) проти самозвинувачення; б) вільна оцінка доказів за внутрішнім переконанням.

Фактично дві наведені класифікації за наповненням, відображенням сутності принципів кримінально-процесуальної політики Бельгії, в основному співпадають.

У той же час на особливу увагу заслуговує поява нових принципів кримінально-процесуальної політики, відображених у розділі 1 КПК Бельгії, що пов'язані з посиленням інтеграції цієї країни як члена європейського співтовариства. До них слід віднести наступні: 1) імунітет від кримінального переслідування: 1) імунітет від кримінального переслідування; 2) підтримки жертв злочинів; 3) право на медіацію.

1. *Belgian Constitution*. URL: https://www.const-court.be/en/basic_text/belgian_constitution.pdf (дата звернення 25.01.2020).
2. *Конституция Бельгии от 17 февраля 1994 г. (консолидированный текст)*. URL: <https://www.krugosvet.ru/node/42737> (дата звернення 25.01.2020).
3. *Code d'instruction criminelle Belgian*. URL: https://www.legislationline.org/download/id/8241/file/Belgium_CPC_1808_am2019_fr.pdf (дата звернення 25.01.2020).
4. Варварцев М.М., Мартинов А.Ю. *Французька революція 1789-1804. Енциклопедія історії України: Т. 10: Т-Я / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2013. 688 с.: іл.* URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Frantsuzka_revoliutsiia_1789 (дата звернення 25.01.2020).
5. Циватий В. Г. *Віденський конгрес (1814–1815 рр.): інституціональний вимір європейського державотворення, зовнішньої політики і дипломатії (міжнародно-правовий аспект)*. Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2015. Вип. 22(1). С. 114-123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdaui_2015_22%281%29__16 (дата звернення 25.01.2020).
6. *Уголовно-процесуальний кодекс Бельгії - Belgian Code of Criminal Procedure*. URL: https://ua.qwe.wiki/wiki/Belgian_Code_of_Criminal_Procedure#History (дата звернення 25.09.2020).
7. Стойко Н.Г., Шагинян А.С. *Уголовный процесс Англии и Уэльса, Бельгии и Дании: Сравнительно-правовой аспект. Учебное пособие. Красноярск, 1997. 83 с.*

8. *Malliet Christoph. Updated by Christoph Malliet and François Desseilles. Research Guide to Belgian Law. URL: <https://www.nyulawglobal.org/globalex/Belgium1.html> (дата звернення 25.01.2020).*
9. *Treaty of Amsterdam amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts. Official Journal. C 340, 10/11/1997 P. 0001-0144. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/ams/sign> (дата звернення 25.01.2020).*
10. *Judicial Code Belgian. URL: https://www.legislationline.org/download/id/4293/file/Belgium_judicial_code_2012_fr.pdf (дата звернення 25.01.2020).*
11. *Malliet Christoph. Updated by Christoph Malliet and François Desseilles. Research Guide to Belgian Law. URL: <https://www.nyulawglobal.org/globalex/Belgium1.html> (дата звернення 25.01.2020).*
12. *Report to the Belgian OSCE Chairmanship on the elaboration of a Reference Guide to Criminal Procedure. Organization for Security and Co-operation in Europe. Office of the Secretary General. Strategic Police Matters. Vienna, 2007. 47 p.*
13. *Меньшиков В. В. К проблеме пределов свободного усмотрения в праве. // Сб. астр. работ. Свердловск, 1999. 342 с.*
14. *Titre préliminaire du Code de procédure pénale Belgique. Justel. Législation consolidée. URL: <https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/1878/04/17/1878041750/justel> (дата звернення 06.10.2020).*

Микитин Ю.І. Принципи кримінально-процесуальної політики Бельгії

Стаття присвячена проблемам аналізу принципів кримінально-процесуальної політики Бельгії.

У межах дослідження виокремлено та проаналізовано конституційні принципи кримінально-процесуальної політики Бельгії, до яких належать: 1) гарантованість особистої свободи; 2) непорушність права на судовий захист; 3) законність; 4) недоторканість житла; 5) відкритість судового провадження; 6) участь народу у здійсненні правосуддя через суд присяжних; 7) незалежність суду і прокуратури при здійсненні своїх повноважень; 8) преюдиційний принцип. Також розглянуто різні підходи до класифікації загальних принципів кримінально-процесуальної політики Бельгії, що відображені у Кримінально-процесуальному кодексі цієї країни. Так, до загальних принципів відносять: 1) законність; 2) принцип пріоритету прав людини; 3) принцип справедливого суду. Інша, дещо розгорнутіша класифікація, згідно якої до загальних принципів відносять наступні: 1) поділ судочинства на два етапи («встановлення матеріальної істини» та «право на справедливий суд»); 2) встановлення істини розглядається як основна мета кримінального судочинства; 3) принцип публічності; 4) принцип вільного угляду; 5) закритість досудового провадження і гласність судового

розгляду. У межах цього підходу окремо, виділяють принципи, які пов'язані із доказуванням: 1) принцип вільного вибору (необмеженості) засобів доказування; 2) принцип допустимості доказів; 3) презумпція невинуватості; 4) обов'язок доказування, який покладено на державного обвинувача – прокурора; 5) привілей (гарантія) проти самозвинувачення; 6) вільна оцінка доказів за внутрішнім переконанням.

Фактично дві наведені класифікації за наповненням, відображенням сутності принципів кримінально-процесуальної політики Бельгії, в основному співпадають.

У той же час на особливу увагу заслуговує поява нових принципів кримінально-процесуальної політики, відображених у розділі 1 КПК Бельгії, що пов'язані з посиленням інтеграції цієї країни як члена європейського співтовариства. До них слід віднести наступні: 1) імунітет від кримінального переслідування: 1) імунітет від кримінального переслідування; 2) підтримки жертв злочинів; 3) право на медіацію.

Ключові слова: кримінально-процесуальна політика джерела кримінально-процесуальної політики, принципи кримінально-процесуальної політики, кримінальний процес.

Mykytyn Y.I. Principles of criminal procedure policy of Belgium

The article is devoted to the problems of analysis of the principles of criminal procedure policy of Belgium.

The study highlights and analyzes the constitutional principles of criminal procedure policy of Belgium, which include: 1) guarantee of personal freedom; 2) inviolability of the right to judicial protection; 3) legality; 4) inviolability of housing; 5) transparency of court proceedings; 6) participation of the public in the administration of justice through a jury trial; 7) independence of the court and the prosecutor's office in the exercise of their powers; 8) the prejudicial principle. Different approaches to the classification of general principles of criminal procedure policy of Belgium, which are reflected in the Code of Criminal Procedure of this country, are also considered. Thus, the general principles include: 1) legality; 2) the principle of priority of human rights; 3) the principle of a fair trial. Another, more detailed classification, according to which the general principles include the following: 1) the division of justice into two stages («establishment of material truth» and «right to a fair trial»); 2) the establishment of the truth is considered as the main purpose of criminal proceedings; 3) the principle of publicity; 4) the principle of free supervision; 5) secrecy of pre-trial proceedings and publicity of court proceedings. Within this approach, the following principles related to evidence are distinguished separately: 1) the principle of free choice (unlimited) means of proof; 2) the principle of admissibility of evidence; 3) the presumption of innocence; 4) the burden of proof, which is imposed on the public accuser — the prosecutor; 5) privilege (guarantee) against self-blame; 6) freedom of evaluation of evidence by internal conviction.

In fact, the two given classifications by content, reflecting the essence of the principles of criminal procedure policy of Belgium, basically coincide.

At the same time, the emergence of new principles of criminal procedure policy deserves special attention. These principles reflected in Section 1 of the Belgian Code of Criminal Procedure, which strengthens the integration of this country as a member of the European Community. These principles include the following: 1) immunity from criminal pursuit; 2) support for victims of crimes; 3) the right to mediation.

Key words: criminal procedure policy, sources of criminal procedure policy, principles of criminal procedure policy, criminal proceedings.